

FORMIRANJE PRVE DALMATINSKE NOU BRIGADE

Pored četiri bataljona o kojima je bilo riječi u sastavu 4. operativne zone Hrvatske u to vrijeme djelovala su još tri bataljona, jedanaest četa i nekoliko većih i manjih partizanskih odreda na području Dalmacije. Njihovim djelovanjem stvorena je slobodna teritorija na području Dinare, Bukovice, Biokova i Makarskog primorja, gdje je oslobođen veći broj manjih mjesta (u tim mjestima kao i u mnogim drugim neoslobođenim djelovali su narodnooslobodilački odbori – organi narodne vlasti).

Sa tako razvijenim partizanskim pokretom Dalmacije – dočekan je dolazak vrhovnog komandanta Josipa Broza Tita i Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije sa proleterskim brigadama u jugozapadnu Bosnu.

Dvadeset šestog jula 1942. godine na planini Cincar, u šumi Osječenici, održan je prvi sastanak na kojem su štab 4. operativne zone i Pokrajinski komitet KPH za Dalmaciju obavijestili druga Tita i članove Vrhovnog štaba o vojno-političkoj situaciji i opštem stanju u Dalmaciji, o dotadašnjem organizovanju i djelovanju partizanskih jedinica, organizacija i djelovanju NOO, o stanju u Partiji i SKOJ-u, o učešću Hrvata i Srba u NOB i drugim pitanjima.

Na sastanku su drug Tito i Vrhovni štab izrazili zadovoljstvo razvojem narodnooslobodilačke borbe i stanja u Partiji, i posebno što je veliki broj Hrvata uključen u partizanske jedinice Dalmacije i van nje (Lika i Bosna). Ukazujući im na potrebu daljnjeg angažovanja. Vrhovni štab i drug Tito dali su zadatke jedinicama 4. operativne zone pri napadu proleterskih jedinica na Livno da sprečavaju prodore neprijatelja od Aržana – Sinja i Vrlike ka Livnu i od Grahova ka Livnu zajedno sa jedinicama 5. krajiškog odreda. Prvi dalmatinski udarni i 2. dalmatinski bataljon Srednjodalmatinskog odreda, kao i bataljoni 5. krajiškog odreda taj zadatak su uspješno izvršili.

Uz Livno oslobođeni su Duvno, Aržano, Sestanovac, Lovreć i druga mjesta okoline Livna i Dalmacije. Time je slobodna teritorija proširena i povezana od Livna preko Dinare, Kamešnice, djelova Imotske krajine, Biokova – duž Makarskog primorja do Podgore. Ovi uspjesi duboko su se odrazili na stanje u Dalmaciji stvarajući povoljne uslove za brži razvoj narodnooslobodilačke borbe. U to vrijeme na području Dalmacije dolazi do masovnog priliva novih boraca – dobrovoljaca. Tako je samo od 5. avgusta do 24. septembra stupilo u partizanske redove nekoliko hiljada novih boraca, koji su raspoređeni u proleterske jedinice od kojih

će se formirati 1. dalmatinska brigada, te u partizanske odrede na području 4. operativne zone.¹⁰⁾

U selu Busiji kod Glamoča 28. avgusta 1942. godine održan je drugi sastanak Štaba 4. operativne zone sa Vrhovnim štabom. Sastankom je rukovodio vrhovni komandant Josip Broz Tito a prisustvovali su, pored članova Vrhovnog štaba, komandant i politički komesar Glavnog štaba PO Hrvatske Ivo Rukavina i Vladimir Bakarić, komandant i politički komesar Operativnog štaba za Bosansku krajinu Košta Nad i Osman Karabegović, te komandant i politički komesar 4. operativne zone Vicko Krsulović u Ivica Kukoč Jordan. Na tom sastanku su donesene značajne odluke za dalji razvitak NOB-a, a posebno u Dalmaciji. Tu je odlučeno da se u Dalmaciji stvore jake udarne jedinice – brigade, kao i u ostalim djelovima Hrvatske i Bosanske krajine, koje neće biti vezane za određene teritorije. U vezi s tim, donesena je odluka o formiranju *Prve dalmatinske NOU brigade* i drugih brigada u Hrvatskoj.

Stab 4. operativne zone poduzeo je mjere kako bi ta odluka što prije bila sprovedena u djelo. Predvidio je jedinice koje će ući u sastav brigade. Odlučio je da u njen sastav uđu 1. dalmatinski udarni bataljon iz Srednjodalmatinskog partizanskog odreda kao 1. bataljon »Ante Jonić«, bataljon »Bude Borjan« iz Sjevernodalmatinskog partizanskog odreda kao 2. bataljon »Bude Borjanbiokovski Bataljon »Josip Jurčević« kao 3. bataljon »Josip Jurčević« i 2. dalmatinski bataljon Srednjodalmatinskog partizanskog odreda kao 4. bataljon »Tadija Anušić«. Tim bataljonima je upućeno naređenje da izvrše pokret prema Livnu da bi se prikupili u rejonu sela Golinjevo – Pothum – Vržerala – Vidoši.

Sva četiri bataljona stigla su početkom septembra na određenu im prostoriju, a zatim produžili u selo Dobro u blizini Livna, gdje je po naređenju 4. operativne zone formirana 1. dalmatinska NOU brigada 6. septembra 1942. godine.

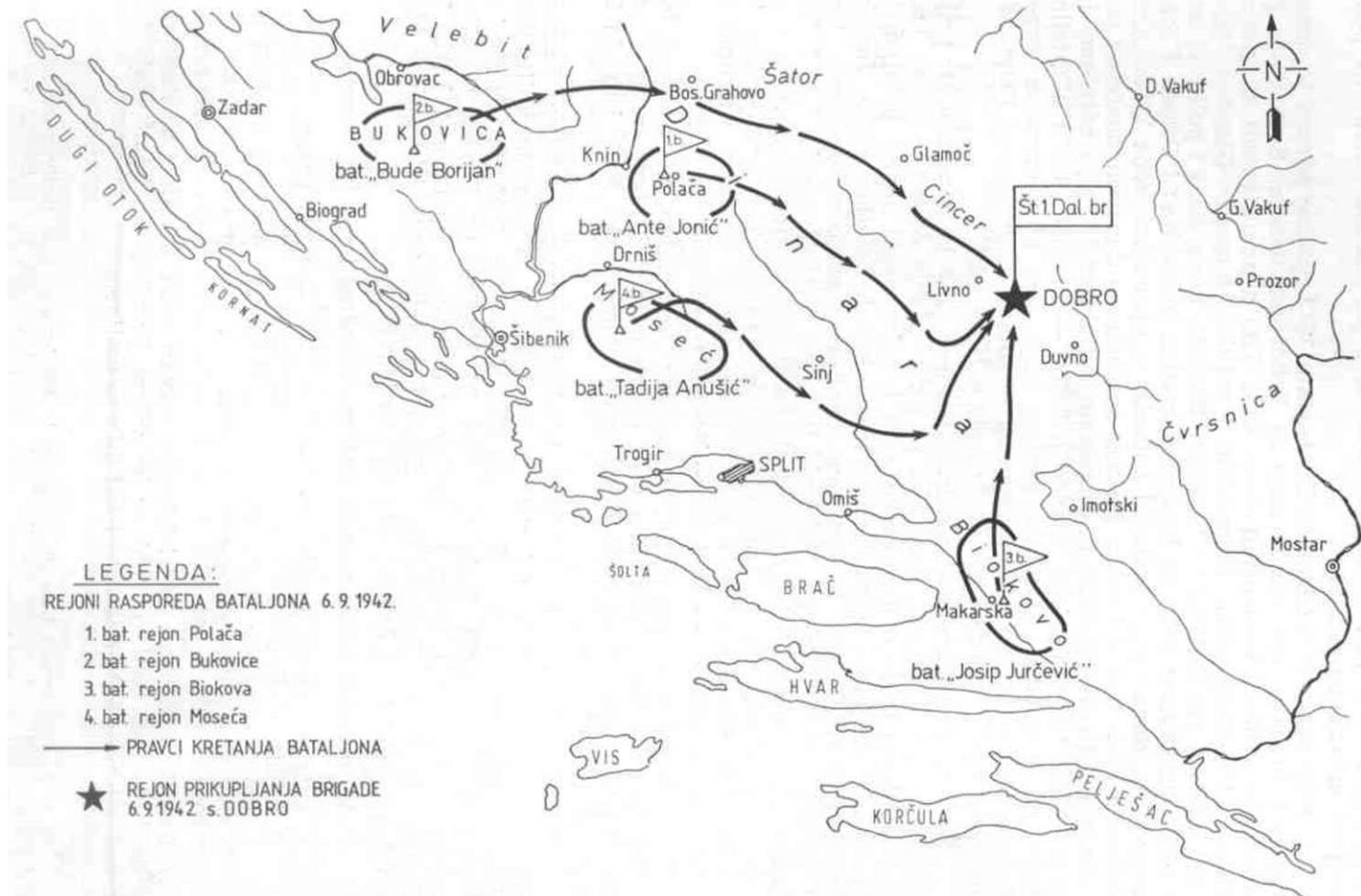
U sastav brigade su uključeni bataljoni sa područja čitave Dalmacije a u njima su bili borci iz svih njenih krajeva: sa područja Splita 204 Šibenika 182, Trogira 119. Makarske 129, Knina 143, Ploča 60. Omiša 32, Hvara 15. Korčule 22. Sinja 138, Visa 20. Vrgorca 62, Drniša 16, Metkovića 7, Biograda 9, Zadra 15. Benkovca 4, Brača 3, Imotskog 4, Livna 2, Jugoslavije 32, van Jugoslavije 1. Svega u 1. dalmatinskoj brigadi je bilo pri formiranju 1.217 boraca, od kojih su bile 83 žene.

Tada je štab brigade sa prištabskim djelovima imao 100 boraca:

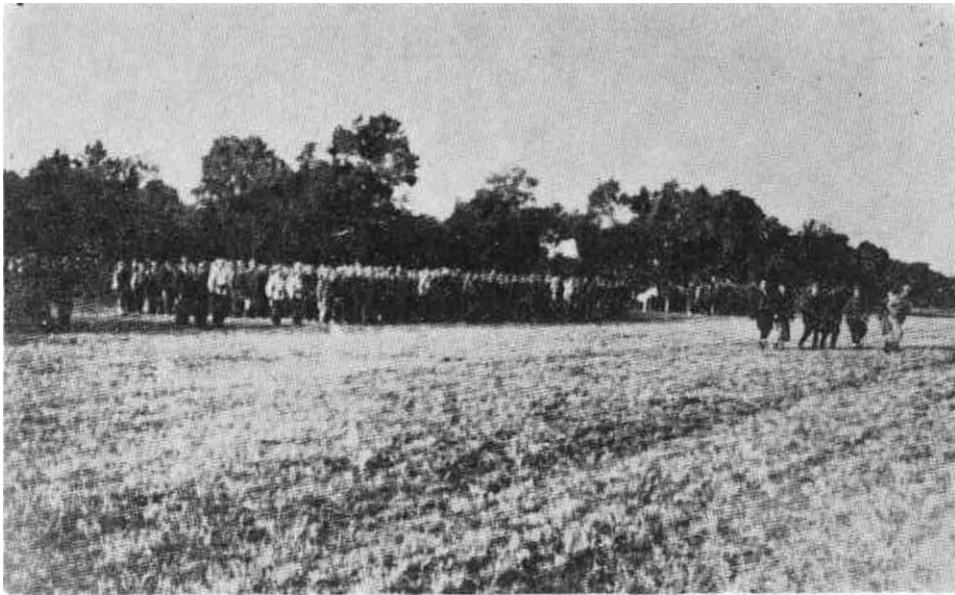
1. bataljon »Ante Jonić«	–	–	–	–	–	296 boraca
2. bataljon »Bude Borjan«	–	–	–	–	–	273 „
3. bataljon »Josip Jurčević«	–	–	–	–	–	273 „
4. bataljon »Tadija Anušić«	–	–	–	–	–	275 „

Bataljoni su imali po tri čete. čete po tri voda, a vodovi po dvije desetine. Čete su imale po jednog bolničara. Bataljoni su imali svoju komoru koja je nosila municiju i kuhinju sa prtljagom.

¹⁰⁾ U 1. proletersku brigadu upućeno je 400 boraca, u 2. proletersku 200, u 5 crnogorsku 500, u 3. sandžačku 250, u 4. crnogorsku 200, u 10. hercegovačku 50(i u krajiške brigade 800 boraca.

Sema 2 – Raspored jedinica koje su ušle u sastav 1. dalmatinske brigade

Bataljoni koji su ušli u sastav J. dalmatinske brigade, prikupljeni u selu Dobro kod Livna 6. IX 1942.

Pored pušaka svaki bataljon je imao po jedan teški mitraljez i 7 puškomitraljeza. Dva bataljona imala su po jedan laki minobacač, a pri štabu brigade postojalo je odjeljenje teških minobacača.

U naređenju štaba 4. operativne zone izdatom 6. septembra 1942. godine o formiranju 1. dalmatinske NOU brigade regulisani su organizacija i sastav brigade i komandni kadar štaba brigade, bataljona i četa i ukazano na slijedeće zadatke u doorganizovanju brigade, u obuci mladog i neiskusnog kadra i boračkog sastava kako u vojnostručnom, tako u moralno-političkom pogledu i borbenoj spremnosti.

STARJESINSKI SASTAV 1. DALMATINSKE NOU BRIGADE NA DAN FORMIRANJA 6. IX 1942.

STAB BRIGADE

Komandant Petar Cetković Pero, rođen 1907. godine, Crnogorac, oficir bivše jugoslovenske vojske. Politički komesar Ante Kronja Cenčo, rođen 1915. godine. Hrvat, pomorac. Zamjenik komandanta Božo Bilie Marijan, rođen 1913. godine, Srbin, obuçar. Zamjenik političkog komesara Vlado Sćekić, rođen 1917. godine, Crnogorac, student prava. Načelnik štaba Rudolf Primorac, rođen 1904. godine, Hrvat, oficir bivše jugoslovenske vojske. Intendant Ante Sutić, rođen 1891. godine, Hrvat, trgovac. Referent saniteta dr Orest Zunković, Hrvat, lekar. Obavještajni oficir Ivan Grubiša, rođen 1909. godine, Hrvat, radnik. Pomoćnik obavještajnog oficira Slavko Jelić, rođen 1911. godine, trgovac. Omladinski rukovodilac brigade Ivo Rubeša, rođen 1920. godine. Hrvat, radnik. Brigadni barjaktar

Prvi štab brigade. Slijeva udesno: Vlado Šćekić, zamjenik političkog komesara, Pero Četković, komandant, Ante Kronja Čenčo, politički komesar, i Božo Bilić Marijan, zamjenik komandanta

Ivan Milanović, rođen 1920. godine, Hrvat, radnik. Oficir pri štabu brigade Peko Bogdan.

Političci odjel brigade

Rukovodilac političkog odjela Risto Lekić, rođen 1909. godine, Crnogorac, student prava. Član političkog odjela Paško Romac Zdravko, rođen 1913. godine, Hrvat, radnik.

Muzika brigade

Komandir Josip Katalinić. Politički komesar Ivan Uvodić Ciko.

Komandni vod

Komandir voda Mate Meštrović.

1. BATALJON -ANTE JONIC<

Komandant Branko Dude, rođen 1913. godine, Hrvat, radnik. Politički komesar Danilo Smiljanić, rođen 1915. godine. Srbin, radnik. Zamjenik komandanta Mihovil Tartalja, rođen 1905. godine. Hrvat, oficir bivše

jugoslovenske vojske. Zamjenik političkog komesara Marin Sirotković, rođen 1912. godine, Hrvat, radnik. Intendant Pero Martinić, rođen 1914. godine, Hrvat, radnik. Referent saniteta Zoran Strožer, rođen 1919. godine. Hrvat, student. Omladinski rukovodilac Dušan Dragičević, rođen 1925. godine. Hrvat, đak. Barjaktar Jozo Veselica, rođen 1915. godine, Hrvat, zemljoradnik.

/. četa: Komandir Petar Bjelobrč, rođen 1915. godine, Srbin, radnik. Politički komesar Paško Pilić, rođen 1917. godine, Hrvat, radnik.

2. četa: Komandir Petar Mijakovac, rođen 1916. godine. Srbin, student prava. Politički komesar Davor Radovniković, rođen 1920. godine. Hrvat, student.

3. četa: Komandir Bogdan Stupar, rođen 1912. godine. Srbin, radnik. Politički komesar Milan Bilić, rođen 1920. godine, Hrvat, zemljoradnik.

2. BATALJON »BUDE BORJAN«

Komandant Mate Staničić, rođen 1920. godine. Hrvat, radnik, podoficir bivše jugoslovenske vojske. Politički komesar Oskar Lučev Saša, rođen 1913. godine. Hrvat, radnik. Zamjenik komandanta Božo Blažević, rođen 1913. godine. Hrvat, radnik. Zamjenik političkog komesara Frane Kursar, rođen 1913. godine, Hrvat, radnik. Intendant Ljubo Jolić, rođen 1912. godine, Srbin, radnik. Referent saniteta Hrvoje Culić, rođen 1913. godine, Hrvat, zuboteliničar. Ante Kitarović Bute, rođen 1917. godine. Hrvat, student. Barjaktar Nikola Borović, rođen 1917. godine, Srbin, zemljoradnik.

1. četa: Komandir Nikola Radošević, rođen 1915. godine. Srbin, službenik. Politički komesar Ante Jerkin, rođen 1913. godine. Hrvat, ribar.

2. četa: Komandir Branko Bulat, rođen 1913. godine. Hrvat, službenik. Politički komesar Vinko Maglica, rođen 1920. godine, Hrvat, učitelj.

3. četa: Komandir Marinko Rak, rođen 1919. godine. Hrvat, radnik. Politički komesar Stevo Bjedov, rođen 1920. godine. Srbin, đak.

3. BATALJON »JOSIP JURČEVIĆ«

Komandant Jure Galić, rođen 1914. godine, Hrvat, radnik. Politički komesar Vlado Viskiće, rođen 1913. godine, Hrvat, radnik. Zamjenik komandanta Petar Radević, rođen 1918. godine, Crnogorac, oficir bivše jugoslovenske vojske. Zamjenik političkog komesara Mate Nizić, rođen 1917. godine. Hrvat, radnik. Oficir pri štabu Gojko Ujdurović, rođen 1918. godine, Hrvat, zemljoradnik. Intendant Martin Srzić, rođen 1912. godine. Hrvat, radnik. Referent saniteta Marica Srzija, rođena 1923. godine. Hrvatica, radnica. Omladinski rukovodilac Marija Domandžić, Hrvatica, radnica. Barjaktar Pavao Sošić, rođen 1923. godine. Hrvat, zemljoradnik.

1. četa: Komandir Branko Veža, rođen 1918. godine. Hrvat, radnik. Politički komesar Stipe Milošević, rođen 1921. godine. Hrvat, radnik.

2. četa: Komandir Josip Potočnik, rođen 1919. godine. Hrvat, radnik. Politički komesar Jerko Kovačević, rođen 1914. godine, Hrvat, zemljoradnik.

3. četa: Komandir Ante Beroš, rođen 1912. godine. Hrvat, radnik. Politički komesar Tonči Paunović, rođen 1918. godine, Hrvat, radnik.

4. BATALJON »TADIJA ANUSIC«

Komandant Srećko Reić Petica, rođen 1914. godine, Hrvat, radnik
Politički komesar Nikola Repanic Gandhi, rođen 1917. godine, Hrvat, ribar.
Zamjenik komandanta Dimitrije Vojvodić Zeko, rođen 1908. godine, Crno-
gorac, službenik. Zamjenik političkog komesara Roko Vlahov, rođen 1917.
godine, Hrvat, ribar. Intendant Kažimir Tomaš Lešo rođen 1913. godine,
Hrvat, radnik. Referent saniteta Ivan Barčot. rođen 1919. godine, Hrvat,
đak. Omladinski rukovodilac Andrija Uvodić, Hrvat, radnik. Barjaktar
Frane Kačunić Pobjeda, rođen 1921. godine. Hrvat, radnik.

1. četa: Komandir Dušan Jelovac, rođen 1917. godine, Hrvat, student.
Politički komesar Andro Kovačević, rođen 1913. godine. Hrvat, radnik.

2. četa: Komandir Frane Studin, rođen 1914. godine. Hrvat, radnik.
Politički komesar Jure Franičević, rođen 1917. godine, Hrvat.

3. četa: Komandir Stevo Opačić, rođen 1920. godine, Srbin, đak. Poli-
tički komesar Mirko Kutleša, rođen 1908. godine, Hrvat, radnik.